

Ese de dóue ori in septemana:
 Joi-a si Duminec'a.
 Pretiulu de prenumeratiune:
 re annu intregu . . . 6 fl. v. a.
 " diumetate de annu . . . 3 fl. v. a.
 " patrariu de annu . . . 1 fl. 50 cr.
 Pentru Romani'a si strainetate:
 pre annu intregu . . . 9 fl. v. a.
 " diumetate de annu . . . 4 fl. 50 cr.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparohiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALE.

Nr. 1115. scol.
 244

Cerculariu pentru infintiarea scóleloru tractuali de agricultura.

Tuturoru p. t. protopresbiteri si inspectori de scóle in districtulu Consistoriului din Aradu.

Oganisatiunea provisoria a invetiamentulu nationalu confesionalu, la §. 31. ne indetoresce a infintiá scóle superióre séu tractuale.

Pentru essecutarea acestei indetoriri, venerátulu sinodu diecesanu aduse annu decisulu de sub nr. 103., éra in sessiunea de estimpu decisulu de sub nr. 183., ca spre infintiarea si sustienerea scóleloru tractuali se se esopereze gruparea mai multoru comune.

La acésta grupare, Consistoriulu afla cu cale se íee de cinosura protopresbiteratele. Adeca, comunele din fiecare protopresbiteratu, prin contribuii dimpreuna se-si infintieze si se-si sustiena câte o scóla tractuala.

Totodata, citatulu decisu de estimpu alu sinodulu diecesanu nisundu se aduca invetiamentulu in cea mai strinsa- legatura cu trebuintele cotidiane ale poporatiunei, demanda ca, la aceste scóli tractuali ce se vor infintiá, se se íee in desclinita consideratiune sciintiele de agricultura, si spre acestu scopu inceputulu se se fáca prin a ne ingriji pentru pregatirea profesoriloru de lipsa.

Cu alte cuvinte, Venerátulu Sinodu a socotitu cá poporulu agricolu in precumpenire, — daca scólele tractuali s'ar ocupá mai vertos de agricultura, li-ar cunósce mai bine lips'a si folosulu de unde le-ar imbratisiá cu mai multa caldura.

Obiectele de invetiamentu in aceste scóli ar fi, pre langa celea ce le anumesece Oganisatiunea invetiamentulu la §. 38., inca urmatóriele: 1. cunoscintie despre prasirea plantelor; 2. Cunoscentie generali despre economia, si in specialu despre economi'a de campu; 3. politi'a de campu; 4. cunoscintie despre morburile de vite si lecuirea lor; 5. deprinderile economice astu-feliu ca, pre cátu numai se póte, invetiacementulu indata se valideze in prassa cunoscintiele sale sub nemediloci'ta priveghiare a invetiatoriului. Se va atribui prassei tóta importanti'a, pentru cá in aceste scóli au se vina tinerii dupa absolvarea scólei elementarie populari, deci intielegerea la acesti'a o desvólta mai bine intuitiunea si prass'a, de cátu teori'a. Catra aceste obiecte de invetiamentu, a socotitu Venerátulu Sinodu cá de osebi mai merita atentiune ramurile secundarie ale agriculturei, ce poporatiunea romana ortodosa le manuesce mai vertos dupa acele cunoscintie din betrani, câte le mai mostenesce; — dar cari cunoscintie acum'a nu sunt de ajunsu nici pentru ca se póta aduce atâte produse câte se acopera lipsele, cá lipsele s'au inmultitu, nici pentru ca barem se putemu sustiené starea nóstra de astadi pe terenulu economiei, cáci acestu terenu se oferese de sine spre cucerire celor'a, cari sciu se-lu cultiveze cu intielegintia mai multa. Sfaramaturi numeróse, din ramurile principali ale agriculturei se perdu a nimic'a, pentru cá cine ar fi se le valoriseze adeca ramurile secundarie ale agriculturei, nu sunt intratat'a desvolate, ca se póta funtiuná cu eficacitatea receruta. De aci vine seraci'a si neputinti'a, pentru cari causele nóstre bisericesci si scolari nu capeta sborulu ce li-lu dorimu si ce cauta se li-lu castigámu.

Idei'a de asemenea scóle nu este nóua; éra lips'a de ele nu este intipuita, ci o sentimu fórté.

Nu este nóua idei'a, pentru cá asemenea scóli, strainetatea le posiede, multe si in felurite estensiuni, ma sunt chiar si in tíer'a nóstra, unde de curundu le-a organisatu Innaltulu Guvernu

conformu ordinulu seu publicatu in fóia oficiala a statutulu la 4—12 iuniu 1872.

Éra cumca lips'a de asemenea scóli nu este intipuita, ci sentita fórté, invederéza apriatu de o parte din necesitatea de a urcá productivitatea muncei nóstre ca se putemu acoperi lipsele ce se inmultiescu, éra de alta parte din cercunstanti'a cá lucratori de alte confesiuni si semintii, ce-si castiga locu pre la noi cu titlu celu dreptu alu muncei lor, au sporiu bunu in lucru, cá si-au adusu intieligintia, si in curundu vedemu cá bisericu si scóli pompóse radica lui Dumnedieu si viitoriulu lor.

Suntemu chiamati a tiené pasu si cumpena cu natiunile culte, cá numai asia ne vom puté bucurá de unu concertu salutaru si de o reciprocitate binefacatória in economia, precum acést'a se recere intru interesulu comunu, adeca si alu nostru si alu lor. Ori ce inferioritate séu intardiare in partea nóstra, ne reduce la neputintia, cáci astadi o isolare, nu numai cá e condemnabila, dar nici cá se mai póte. Apoi o natiune redusa la neputintia materiala, nu va fi in stare se dee bisericu sale o autonomia destulu de activa si de roditoria, pre base destulu de late si de reali.

Aceste scóli dara, sunt o cestiune a viitoriulu nostru. Si pentru cá viitoriulu nu ni-lu putemu oprí, urméza cá cestiunea nu se póte amená, fora ca se nu cademu sub sarcin'a respunsabilitatei.

P. T. protopresbiteri si inspectori de scóle sunt pofiti prin acést'a, ca fiecare in cerculu seu de activitate se splice si se nisúesca a realisá intentiunea Venerátulu Sinodu diecesanu pentru scólele tractuale, precum pe scurtu se spune mai sus.

A nume, p. t. protopresbiteri vor duce acestu cerculariu consistorialu la cunoscinti'a comiteteloru protopresbiterali, ce se vor tiené in octobre a anulu curinte, conformu §-lui 62. din Statutulu Organicu, provocandu-le pre aceste comitete a face propuneri si respective proiecte despre:

1. Cum si cátu se contribue fiecare comuna din protopopiatu a se face barem unu stipendiú anualu de 300—500 florini val. austr., unu individu carele s'ar ingagiá a-si castigá cunoscintiele necesarie la veri un'a dintre academiele de agricultura, ca apoi se se aplice pentru anumiti ani, de professore la scól'a tractuala?

2. cum si cátu se contribue fiecare comuna ca, preste 3—5 ani, pre candu va fi absolvatu stipendiatul, protopresbiteratul se aiba pentru scól'a tractuala barem o sesiune de pamentu, spelele adjustarii si ale intretinerii si unu salariu anualu profesorelui de 500 fl?

Propunerile, respective proiectele sale, comitetulu protopresbiteralu se le innainteze, spre decidere, la celu mai de aprópe sinodu protopresbiteralu, ce se va tiené conformu §-lui 45. din „Statutulu Organicu.“

P. T. inspectori de scóle sunt a nume pofiti ca, in contielegere cu p. t. protopresbiteri, in aceste sínóde se lucre si se starúesca pentru decisiuni favoritórie causei scolarie.

Acestu consistoriu spéra cá Sinódele protopresbiterali vor intielege insemnetatea practica a autonomiei lor prin aceea cá, in fati'a locului si in cunoscinti'a relatiuniloru locali, vor aduce decisiunile cele mai favoritórie si mai esecutabile.

Consistoriulu crede intru interesarea comiteteloru si a sínódeloru protopresbiterali, de aceea li incredintieza ca densele se statoréscá sumele de stipendie, rezervandu siesi numai ca, dupa cantitatea stipendieloru se defiga conditiuni recurentiloru si se li arete academiele la cari au se studieze. La statorirea sumei comitetele si sínódele protopresbiterali nu vor perde din vedere cá la invetiamentu prim'a recerintia este invetiatoriulu calificatu, cá asia scól'a devine nu numai bine cercetata, ci va se-si aduca rodurile sale la timpulu seu, la timpu scurtu, pentru cá cursulu invetiamentulu la aceste scóli are se fie pe cátu se póte de scurtu.

Despre rezultatul, p. t. protopresbiteri și inspectori de școli sunt poștiti se raporteze acestui Consistoriu în data după decurgerea sesiunii sinodalelor protopresbiterali, adevărat cu finea lui Februarie ce vine.

Președinte substituit:
Andrei Papp, m. p.
Protosincelu.

Nr. $\frac{1117}{245}$ scol.

Cerculariu pentru examenele de calificare învetiatorie.

Tutorilor p. t. inspectori de școli în districtul Consistoriului din Arad.

Sinodul diecesan din sesiunea de estimp sub nr. 187. îndrumă pe acest Consistoriu a nu întrelăsa nimica într-o constrângere pe învetiatori la depunerea esamenului de calificare, și desclănită a se aplică toată rigorea legală în contră aceluor îndividi, cari și-ar neglije detorința în asta privință.

Esti poștitu se publici acestu decisu sinodalul în cercul școlariu submanuatu p. t. D. Tale, încunoscintându totodată pe învetiatori cumca terminulu prossimu pentru esamenile de calificare învetiatorie Consistoriulu l'a defiptu pe 2. septembrie stilulu vechiu a anulu curinte.

Diariulu oficial „Lumina“.

Terminulu prossimu pentru esamenile de calificare învetiatorie, Consistoriulu l'a defiptu pe 2. septembrie, stilulu vechiu, a anulu curinte. Ceea ce se aduce la cunoscintă p. t. învetiatori, avisându-i la cerculariulu consistorialu ce sub datulu prezinte s'a emis ca tră inspectori de școli.

Datu din ședința consistorială a senatulu de școli, Arad $\frac{4}{16}$. iuliu 1874.

Președinte substituit:
Andrei Papp, m. p.
Protosincelu.

Nr. $\frac{1119}{247}$ scol.

Cerculariu pentru adunarea învetiatorilor în cauză înființării fondulu de pensii.

Tutorilor p. t. inspectori de școli și învetiatori în districtul Consistoriului din Arad.

Organizațiunea provizorie a învetiamentulu, la §. 79. prescrie ca fiecare învetiatoriu se trimite senatulu episcopescu eparhialu 2% din salariulu anual, ca să se forme unu fondu de pensii pentru vedu și orfani.

Sinodul diecesan din sesiunea ordinară de anu, sub nr. 115. a decisu să se execute această despușetie din Organizațiunea învetiamentulu. Dar la executare, Consistoriulu a întâmpinat greutăți într-o apretuirea aceluor competinți învetiatorie, cari se prestau în naturalie, dar cari cauta să se socotească la încasarea celoru 2%.

Pentru delaturarea acestoru greutăți întâmpinate, Veneratulu Sinodu diecesan decise în sesiunea de estimp sub nr. 189. ca să se asculte învetiatorii la apretuirea competențeloru învetiatorie ce se prestau în naturalie, și spre acestu scopu p. t. învetiatori se fie chemați la o adunare generală.

Deci prin această toți p. t. învetiatori din districtul acestui Consistoriu sunt chemați la adunarea generală ce în cauză înființării unu fondu de pensii, se va ține în Arad la 1 octombrie, stilulu nou, a anulu curinte, în localitatea institutulu pedagogic.

Acăsta adunare va avea să deă cinosura pentru apretuirea competențeloru învetiatorie ce se prestau în naturalie și respective se apretuiescă dotățiunile singurateceloru stațiuni, și să se pronunție despre proiectulu de statute ce i se va prezintă basatu pe principiile deciziunii sinodale nr. 189 din anulu curinte.

Căndu Consistoriulu îi invita pe p. t. învetiatori, într-o întresulu lor, la această adunare, totodată îi face atenți că presentii vor decide, și deciziunile acestora vor fi obligătoare și pentru absenți.

Consistoriulu nutrește credința că p. t. învetiatori se vor prezenta la această adunare cătu mai numerosi, interesați de soarta lor și a învetiamentulu.

Datu din ședința consistorială a senatulu de școli, Arad $\frac{4}{16}$. iuliu 1874.

Președinte substituit:
Andrei Papp, m. p.
Protosincelu.

Nr. $\frac{1124}{252}$ scol.

Cerculariu pentru conferințele învetiatorie.

Tutorilor p. t. inspectori cercuali de școli în districtul Consistoriului din Arad.

Conformu §-lui 130. din „Statutul Organicu“, și deciziunii sinodulu sub 196. de la $\frac{15}{27}$. aprilie an. cur., prin această se ordineză a se ține și estimp conferințele cercuali învetiatorie, după despușetiunile de până acum, adevărat după Regulamentulu ce s'a emis în această privință la 12. iuliu v. a anulu trecut ad Nr. $\frac{940}{235}$ scol., și care Regulamentu s'a publicat în foia oficială a eparhiei la 29. iuliu/10. augustu 1873. Nr. 44.

Consistoriulu recomandă p. t. inspectori, ca aceste conferințe se le conchiame pe data de 22. augustu stilulu vechiu a anulu curinte, în cătu relațiunile locale permitu acestu terminu.

Datu din ședința consistorială a senatulu de școli, Arad $\frac{4}{16}$. iuliu 1874.

Președinte substituit:
Andrei Papp, m. p.
Protosincelu.

Nr. $\frac{1133}{258}$ scol.

Cerculariu pentru înființarea unu alumneu în Arad.

Tutorilor p. t. protopresbiteri și inspectori de școli în districtul Consistoriului din Arad.

Sinodul diecesan la $\frac{15}{27}$. aprilie an. cur. sub Nr. 209. l'a îndrumat pe acest Consistoriu ca, găsindu timpul și privilegiulu potrivit, se-lu folosască pentru înființarea unu alumneu în orașulu Aradului. În acestu alumneu s'ar ajutură tinerii sermani, doritori de a cerceta institutele de învetiamentu din Arad.

Lipsă de unu alumneu s'au accentuată foarte a dese și se recunoșce de toți, în cătu e de prisos a se mai demustră.

Deci p. t. D. Ta esti poștitu se aduci această cauză la celu mai de aproape sinodu protopresbiteral, și splicându însemnătea ei, se-lu provoci pre sinodu a se pronunția, căte și ce contribuiri și sub ce condițiuni pôte acestu Consistoriu se accepte anualmint de la protopresbiteratu, spre scopulu înființării unu alumneu?

Despre rezultatul vei relațiună aici la timpul seu.

Datu din ședința consistorială a senatulu de școli, Arad $\frac{4}{16}$. iuliu 1874.

Președinte substituit:
Andrei Papp, m. p.
Protosincelu.

Nr. $\frac{1146}{259}$ scol.

Tutorilor p. t. inspectori de școli în districtul Consistoriului din Arad.

După decisu de sub nr. 220. alu Veneratulu Sinodu diecesan ținutu estimp, Consistoriulu recomandă pentru școle map'a tieriloru ținătorie de coronă Ungariai, gatită în limbă română; pretiulu unu esemplariu, cu compactura cu totu, 7 fl. 20 cr., și se pôte procură de la autoriulu Eugeniu Bordeaux, supremu comisariulu la cartile funduarie în Sibiu.

Datu din ședința consistorială a senatulu de școli, Arad $\frac{4}{16}$. iuliu 1874.

Președinte substituit:
Andrei Papp, m. p.
Protosincelu.

PARTE NEOFICIALĂ.

CUVENTARE

la mormentulu Marelui Archiepiscopu și Metropolitu Andreiu Baronu de Siagun'a, cu ocaziune parastasulu din 16/28 Iunie a. c. serbatu în Resinari, rostita de P. Archimandritu și Vicariulu archiepiscopescu Nicolau Pope'a. *)

Êta-ne, dloru și fratiloru, la mormentulu prea bunulu nostru parinte sufletescu, carele ne-a iubit mai multu decâtu pre sine însuși! Êta-ne la grôp'a aceluia despre care mai că ni vinea a crede, că nu va muri nici odată! Êta-ne la locul lui de repaus,

*) Cuventarea această este plină de frumșetia oratorică aparută în „Telegrafulu Romanu“ pentru angustimea spațiulu nu-o poturam publică de locu precum dorim; — fiindu ea înse de interesu pentru clerulu și poporul metropoliei noastre, credem a face unu bunu servitiu publiculu și în spetie preotimei; deca întrerupendu chiar unele publicațiuni suscepute, o comunicam acelu în întregu cuprinsulu. Venerațiunea, ce datorim memoriei marelui archiereu Andreiu Siaguna, nu trebuie dată uitării nici căndu. Red.

pre care si-lu alesese insusi in dilele cele mai de pre urma ale vietii sale! Da, aici, in petru' a acest'a rece, in sinulu pamentului acestui sacru, in apropierea acestei biserici sante, aici, in midiloculu naturei si in faci'a lui Ddieu, odichnescu de unu anu remasitele pamentesci ale celui mai mare archieru romanu alu secolului! Cu mintea seriósa, cu inim'a infranta si smerita, cu pietate si cu veneratiune profunda se cuvine deci a ne apropiá de acestu sanctuarius, cáci elu ascunde in sine o vietia scumpa, o vietia bogata, o comóra de sciintie si eruditune, o comóra de deregatorii si demnitati, o comóra de onóre si gloria, o comóra de fapte si merite, o comóra dintre cele mai scumpe virtuti omenesci. Au ve indoiti despre adevverulu cuvintelor mele? Atunci aruncati o privire preste vietia lui, si ve ve-ti convinge ca si mine, cá elu cu spiritulu seu si cu fiinti'a sa intréga a fostu o aparitiune estraordinaria, unu fenomenu epocalu, ce numai secolii, dara nu anii, nu dilele, sunt in stare a produce.

Nu me voiu incumeta, dloru, a descrie vietia Marelui Andreiu in detaiu, pentrucá vietia lui a fostu cu multu mai bogata, cu multu mai multilateralu, cu multu mai agitata si mai marétia, decátu se se póta face acest'a in momentul de facia. Metropolitulu Siagun'a e omulu istoriei, fora de vietia lui nici istoria natiunala, nici istoria politica a patriei nu s'ar poté scrie, éra acest'a si-va face, va trebui se-si faca detorinti'a la timpulu seu. Dara, au nu avemu noi inca in próspeta memoria icon'a completa a repausatului in Domnulu? Au nu intre noi a vietuitu si lucratu elu timpu de 27 ani, in vi'a Domnului? Au nu suntemu noi martori oculati ai tuturor faptelor, ai tuturor meritelor lui? Me voiu margini deci de ast'a data numai pre langa unele trasuri mai generali si mai principali ale lui, ca se vedemu totusi, cáta cauza avemu noi de a-lu stimá, si de a versá lacrimi de recunoscintia astadi la mormentulu lui.

Insemnatatea Archiepiscopului si Metropolitului Andreiu Baronu de Siagun'a se vede indata la inceputu, candu inca ca studentu, sciú resiste tentatiunilor coloru reu calculate confessionalu, pre cari elu le respinse cu deseversita despretiure. O asemenea provocare i se faci' lui ca episcopu, din partea unui demnitaru mare bisericescu, oferindu-i-se dreptu remuneratiune munti de auru, dara si pre acest'a o respinse elu cu mare indignatiune si amaratiune a sufletului. Éta firmitate de caracteru, éta constantia demna de a se asemena cu a antecesorului seu Sav'a? Strainii inca pre atunci se vede cá cunoscura fórté bine valórea cea mare a Metrop. Siagun'a

Éra candu pasi elu in vietia lui publica, óre ce dispositiune a sufletului ni aréta? Ca juristu absolutu, provediutu cu cele mai eminente calitati, crescutu intr'o casa mare in abundantia, óre n'aru fi potutu elu, dupa cursulu lucrurilor si natur'a ómeniloru se-si aléga o cariera mai avantagiósa, mai stralucita si mai seducatória, standu-i portile in tóte directiunile deschise? Dara nu, elu mai preferi a apucá pre calea cea spinósa a studiului, pre calea cea umilitória a abnegatiunei, inarmandu-se astfelu cu armele sciintiei, ca candu aru fi sciutu, cá va avé o missiune inalta si grea de implinutu.

Dara marimea si insemnatatea istorica a Metrop. Siagun'a se incepe cu venirea lui in eparchi'a nóstra a Ardélului. Mare norocire am avutu noi cu acestu barbatu tramisu de providentia tocm'a candu pericolulu érá mai mare, candu tóte, dara tóte bine se aflau in agonia.

Biserica nóstra érá in starea cea mai deplorabila; ea érá numai tolerata in patria: asuprita, necajita, batjocurita si despoata de tóte drepturile ddiesci si omenesci. Ea érá ca o naia fora cárna, fora catargu si fora vésle in midiloculu oceanulu, impinsa de valuri incóce si incolo, petrunsa de apa in mai multe locuri, aprópe de a se cufundá in abisulu marei pentru totu-déun'a. Dara din norocire sosindu cármaciulu celu bunu si întieptu, si apucandu-se de lucru barbatesce, scotiendu mai întâiu ap'a din naia, apoi reparandu-o si provediendu-o cu tóte aparatele trebuincióse i succese, prin multa truda si ostenéla, prin stancile si orcanele cele mai periculósa a o scóte si asiediá in portulu celu siguru. Da, dloru, totulu ni l'a facutu Metrop. Siagun'a scapandu-ne biserica din periciune! Elu ni-a eliberatu biserica de jugulu celu apesatoriu alu trecutului, elu ne-a redatu sinodalitatea si vietia constitutionalu bisericesca, elu ne-a restauratu vechi'a Metropolia readunandu partile dismembrate la mam'a loru comuna, cum si-aduna gain'a puii sub aripele sale, elu ne-a organizatu biserica in spiritulu celu mai liberalu si constitutiunалу alu evangeliulu, asigurandu-o pentru toti tempii sub scutul celu tare alu Statutului organicu. Totulu, totulu ni l'a facutu Metrop. Siagun'a ori in catrau ne invertimu, ori in catrau ni aruncamu ochii totu de creatiunile lui dámu. Elu ni-a facutu fundatiuni si fonduri, elu ne-a indiestratu cu realitati insemnate, elu ni-a regulatu clerulu introducendu ordinea si disciplin'a bisericesca, elu in fine ne-a restituitu védia si demnitatea bisericeii in afara. Óre n'a fostu omulu acest'a unu adevveratu Moise alu romaniloru?

Dara natiunea in ce stare se aflá la sosirea Metrop. Siagun'a? Ab uno disce omnes. Déca biserica a fostu asia de amaritu, apoi na-

tiunea inca n'a potutu fi intr'o stare mai norocósa, fiinducá ele se conditiunedia imprumutatu, mai alesu la noi fiindu biserica natiunala. Cu totu dreptulu putem dice, cá Metr. Siagun'a si pre terenulu politicu natiunалу a luptatu ca nimenea altulu. Se nu fi fostu elu intre noi de siguru nu am fi ajunsu acolo, unde stamu adi, fia in privinti'a drepturiloru politice nationali, fia in privinti'a culturai natiunale preste totu. Pentrucá au nu scimu noi cá elu totu-déun'a a fostu conducatoriulu natiunei, presiedintele adnariloruru, congreselor si deputatiuniloru natiunali? Au nu ochii tuturoru erau tientiati la elu ca la unu oraculu, pornirile natiunali au nu esiau dela elu ca dela unu centru? Au nu elu érá sufletulu tuturoru actiuniloru natiunali sub intréga archipastori'a sa? Se ni aducemu aminte numai de anii memorabili 1848 si 1849, si de tempulu ce urmá nemidilocitu dupa ei, si se ne întrebamu: ce am fi facutu noi fora de unu episcopu Siagun'a? Au nu elu a datu tonulu si directiunea cea nimerita in tempurile acele fatale? Au nu elu prin presentia si barbatia sa, ne-a scutitu adunarea cea grandiósa natiunala de unu periculu, ce s'aru fi potutu intemplá? Au nu elu a fostu acel'a, carele dupa incetarea turburariloru luá in scutul seu pre barbatii natiunali, dupa cari se pornira o formalu venetória? Au nu elu a fostu acel'a, carele la a. 1860, la senatulu imperialu inmultitu ne representá singuru in modulu celu mai eclatantu, facendu-ne mare onóre natiunala inaintea lumei, si au nu totu elu si totu atunci rumpendu paretile despartitoriu, dedú din nou impulsu la o actiune comuna natiunala? Se ni mai aducemu apoi aminte si de conferintiele, congresele si deputatiunile natiunali, ce urmara de atunci incóce, si de ideile lui, de tactulu lui, de energi'a si pasirea lui pre la tóte locurile competente, si-lu vomu aflá de siguru pre repausatulu in totalitatea inaltimei sale spirituali.

Da, a fostu unu tempu destulu de nefericitu, candu unii fii ai natiunei — cu motivu séu fora, nu voiu se incuri aici — incepura a se cam instrainá de densulu. Dara fia-mi iertatu a întrebá: ce se castigá fora de elu? Nimic'a, chiaru nimic'a! Se marturisimu, dloru, cu mân'a la inima: cá totu ce s'a facutu in respectu politicu natiunálu prin Metrop. Siagun'a s'a facutu, si fora de densulu nimica nu s'a facutu, din cáte s'au facutu, si cá lips'a lui, lips'a acestui faru luminos alu romaniloru, o simtimu dejá astadi, si inca in gradulu celu mai mare.

Cine a fostu Metr. Siagun'a pre terenulu scolasticu, putem vedé din numerulu celu mare alu scólorulu, infintiati de elu cu mari sacrificii. Elu a cunoscutu pre deplinu, cá caus'a inapoiarea romanulu a fostu lips'a de cultura, si cá acest'a numai in scóla se póte castigá. Elu a sciutu prea bine, cá sciintia e putere. Pentru aceea atât'a zelu invapaiatu din parte-i intru de a imprasciá intunereculu si a face lumina, conditiunea esentiala a prosperarei si esistintiei bisericesci si natiunale. Pentru aceea atât'a truda din parte-i intru infintiarea a totu felulu de institute si scóle: elementarie, capitale, medie si clericale, de care la venirea lui ne lipsiá cu totulu. De aceea atâtea stipendii pentru tinerime, atât'a ingrigire pentru cualificarea tineriloru de profesori si invetiatori. Elu e factorulu principalu alu infintiarei asociatiunei trans. romane etc., alu carei presiedinte a fostu elu, celu dintaiu introduse conferintiele invetiatoresci la romani si in patria, si totu elu fu celu dintaiu. carele se luptá si aduse la valóre caracterulu confessionalu alu scólorulu. Elu, pentru de a poté promová si mai multu invetiamentulu si cultur'a la romani, infintiá inca de tempuriu tipografi'a archidicesana, si fói'a „Telegrafulu Romanu.“

Mari lupte si sacrificii l'a costatu pre elu invetiamentulu preste totu, dara elu le invinse pre tóte, pentru cá devis'a lui érá: Inainte!

Éra pre terenulu literariu, nu scimu in adevveru ce se admirámu mai multu: talentulu si eruditune, ori activitatea lui? Elu ni inávuți literatur'a bisericesca intr'unu modu de totu considerabilu, parte compunendu insusi o multime de cárti bisericesci, dogmatice, canonic, istorice si scolari de mare pretiu, parte retiparindu tóte cártile cele voluminóse rituale, trecendu-le insusi prin revisiune si indreptandule. Pana chiar, si manuscriptele si corecturile, inca le aduná si le legá spre pastrare. Diliginti'a lui érá neasemenavera. Studiulu pastoralu, opulu seu celu din urma, lu-dedú la lumina completu cu pucinu inainte de mórté. Studiulu canonicu pana la densulu nu érá cunoscutu la romani, elu ne familiarisá cu acel'a si cu literatur'a bisericesca preste totu. Metropolitulu Siagun'a ni lasá unu tesauru de sciintie in opurile sale, si pre langa acestea inca si o biblioteca de vre-o câte-va mii tomuri, cumperata cu banii proprii.

Dara nu numai pre aceste, ci si pre cele-lalte si mai pre tóte terenele vietiei sociale, esclá Metr. Siagun'a de o potriava. Intréga vietia lui in tóte directiunile, e plina de fapte mari si stralucite, plina de merite pentru biserica, natiune, patria, tronu si omenime. Testamentulu lui chiaru cuprinde cele mai nobile, mai sublime si mai sante dispositiuni. Elu si aci, se ingrigiesce numai pentru binele comunu, carui'a-i testá averea sa intréga, éra pentru sine preserie simplitatea cea mai esemplara. Elu, Metropolitulu Siagun'a, se multiamesece numai cu unu singuru, dicu unu singuru preotu servitoriu la ingroparea sa!

În adevăru, dloru, de ce intramu mai afundu în specialitate acestui barbatu eminentu, de aceea ne convingemu mai multu, despre înaltimea spiritului și nobilitatea inimii sale. De aceea ne convingemu mai multu, că elu în adevăru a fostu pastoriulu celu bunu, carele 'și puse sufletulu pentru poporulu seu. corespundendu astfelu chiamarei celei înalte arhieresci și numelui lui „Andreu celu antaiu chiamatu;“ că elu a fostu decorea, scutul și aparamentulu celu putericu alu bisericeii și natiunei noastre; că elu a fostu unu geniu, căci numai geniulu scie creă, scie produce lucruri mari; că elu a fostu acel'a carele puse bas'a erei celei noue bisericesci și natiunale; și că elu în fine reprezintă o idee, o idee maréfia, o idee ce creadia și însufletiesce, o idee ce duce dela mórte la viétia, dela întunerecu la lumina, séu cu alte cuvinte metrop. Siagun'a reprezintă: vieti'a în lumina!

Si acestu geniu, acestu lucéferu alu romaniloru sê stinse dejá, elu este mortu și putrediesce aici în acestu pamentu! Dara ce dicu eu, nu, elu n'a muritu, elu a datu numai pamentului inderetu ce a fostu luat din pamentu. Nu, metropol. Siagun'a n'a muritu, că amintirea dreptiloru remane în veci! Metr. Siagun'a va trăi în veci, în spiritulu și faptele sale nemuritorie, acestea voru laudá pururea marirea lui, ele voru spune lumii totudéun'a că n'a muritu, ci — traiesce și va trăi „Andreu celu Mare“!

Dara dloru, barbatiloru celoru mari și facatoriloru nostri de bine li suntemu datori cu stima și recunoscintia.

Veniti dara, fratiloru, se dâmu tributulu nostru acelui'a, care ne-a iubit mai multu de câtu pre sine însusi; veniti se ne aretamu și noi iubirea cea fiésca, stim'a și veneratiunea cătra parintele nostru celu adevăratu; veniti se versâmu lacrimi de recunoscintia la momentulu lui, pentru nenumeratele faceri de bine, cu cari ne ingramădi până erá în viétia. Plangeti, plangeti fratiloru și nu încetati, căci perderea lui este nereparabila, golitiunea în urm'a lui ne împlinivera.

Dara recunoscintia noastră, se fia inimile noastre înfrante și deschise catra invetiaturile și faptele lui cele salutari, pre acestea se le urmamu, se le cultivamu și se le pastramu în noi ca pre odórele cele mai pretiose pentru toti tempii.

Eia tu parinte Andreiu, tu angeru din ceriu tramisu pre pamentu pentru binele omenimei, primesce acestu obolu micu alu nostru fiindu convinsu că vine din inimile cele mai sincere. Tu nu credi? Asia de tare te a desgustatu lumea noastră?

O mare Andreiu! Spiritulu teu planedia asup'a noastră uitate și vedi multimea fiiloru tei sufletesci cum plangu dupa tine. Uitate parinte ce doliu mare, ce rana afunda ne înfipse mórtea ta prea timpurie! Dara bucurate totu-odata, préfericite Andreie, în ceriu cu angerii, căci semanti'a aruncata de tine, a caditu pre pamentu bunu, ea va aduce fructe bune, fructele dorite de tine. Fii siguru parinte présantite, că nu te vomu uitá, nu, nu vomu uitá în veci pre prea demnul nostru metropolitu „Andreu celu Mare“ Amin!

Unu cuventu catra DD. Invetiatori romani de sub intrég'a Metropolia a Sabiului.

DD. Invetiatori! Fiindu că Congresulu natiunale bisericescu se apropie, eu credu că aru fi fórte cu scopu ca noi invetiatorii — de sub intrég'a Metropolia se ne punemu în o contielegere comuna pentru a pregati unu *memorandu* pre seam'a maritului congresu, în care se ni insiramu *dorintiele și pretensiunile* noastre.

Curendu se voru incepe siedintiele Reuniuniloru și conferintieloru invetiatoresci, apoi aci este ocaziunea binevenita a consultá si statori modulu de o contielegere comuna.

DD. invetiatori — colegi și pa atunci mi voru permite a li preveni cu unele puncte ale dorintiei noastre pentru mentiunatulu *memorandu*.

Acele puncte sunt:

1. O inspectiune scolaria corespundietoria, salarisata, din barbatii de specialitate.

2. Invetiatorii fiecarui tractu Protopresviteralu se-si aléga totu la 3 ani din sinulu loru unu *sub inspectoru* (revisoru) carele la fiecare treilunia va visitá scólele din tractu și metodulu de propunere a fiecarui invetiatoriu.

3. În fiecare tractu Protopresviteralu sê se constitue unu — *scaunulu scolariu*, constatatoriu din 6 membrii, din cari $\frac{2}{3}$ invetiatori, éra $\frac{1}{3}$ alti barbati de specialitate, alesi prin sinodulu tractualu, și invescutu cu acelesi drepturi în afacerile de scóla, pre cumu scaunulu Protopresviteralu în cele bisericesci — ca foru de prim'a instantia.

4. Presiedintele scaunului scolariu se fie Inspectoru districtualu de scóle.

5. Salarielu invetiatoriloru sê se organizedia conformu timpului și legiloru de scóle ale tierii însărcinanduse Inspectoru districtualu de scóle cu efectuarea acestei organizari.

6. Invetiatorii se-si primésca salarielu amesuratu contractelor și usului de pana aci, din cas'a comunala, și pentru fiecare trei luni antecipative.

7. Invetiatorii, subinvetiatorii și invetiatoreselu voru avé se respundá la fondulu comunu de pensiuni, câte 1% dupa salariulu loru, computanduse în acest'a și naturalele cu jumătate pretiulu celoru 10 ani din urma.

8. Dreptu la pensiuni se aiba fiecare invetiatoriu subinvetiatoriu și invetiatoreselu, cari devinu impotenti în servitiulu loru invetiatorescu, asemenea veduvele și orfanii invetiatoriloru avendu în asemene împrejurare a se ascultá și parerea Reuniunii invetiatoresci tractuale generala.

9. Pensiunea sê se respunda celoru ce cadu sub p. 8. de aci mai susu în urmatoriulu modu:

a.) dela 1—15 ani de servitiu cu o suma de 200 fl. v. a. la anu.

b.) dela 15—25 ani de servitiu, cu o suma de 300 fl. v. a. la anu.

c.) dela 25—35 ani de servitiu, cu o suma de 400 fl. v. a. la anu.

d.) dela 35—50 ani de servitiu cu 600 fl. v. a. la anu din fondulu comunu creatu pentru pensiunarea invetiatoriloru.

10. Sê se aleaga prin Maritul congresu bisericescu o comisiune permanente de 12 membrii din dascalii cei mai capabili ai sufraganeloru diecese care sub presiedinti'a celui mai vechiu inspectoru districtualu de scóle se censuredie și elaboredie tóte cartile scolari, statorinduse astfelu uniformitatea în tóte scólele din Metropolia.

11. Ori ce carti séu manuscripte pre sém'a scóleloru și invetiatoriloru, aprobate prin comisiunea censoratorie ca cele mai corespundietorie, sê se premiedie din fondulu comunu, amesuratu hotaririi comisiunei acesteia.

Domnii invetiatori și mai cu seama Reuniunile și conferintiele invetiatoresci vor binevoi pre câtu voru affá de bine, a luá susu citatele puncte sub desbatere și pre câtu va cere lips'a ale modificá și întregi.

Este vorba aci DD. invetiatori de unu singuru *memorandu a tuturoru invetiatoriloru din Metropolia Sabiului*, căci numai astfelu potemu ajunge la ceva cu dorintiele și pretensiunile noastre. Beregeșu cott. Timisiu în 10. Iuliu 1874.

Cu salutere colegiala!
E. Andreescu,
Invet.

CONCURSU

2

Pentru nou infintiatutulu postu docentalu, în comun'a Iancăhidu, de I Clasa, se deschide pana în 28 Iuliu a. c. vechiu, candu si alegerea va fi.

Aspirantii la acestu postu, recursele sale cu propri'a sa mana scrise, provediute dupa Înaltele instructiuni, adresate Onoratului Comit. paroch. — au a le asterne Inspectorulu cerc. de scóle în Iancăhidu per Bega-Sz. György în cottulu Torontalu.

Salariulu anualu e: 300 fl în bani gat'a antecipati totu la trei luni; 20 fl pentru paie aduse cu carausii gratuite din partea comunei, cu cari are a se încaldi localitatea docintelui și a eleviloru și cortelu liberu cu gradina și curte întrunu complexu de $\frac{1}{2}$ iugeru.

Iancăhidu în 27 Iuniu 1874 v.

Comitetulu parochialu,

În contielegere cu inspectorulu cerc. de scóle Ioanu Popoviciu paroch.

CONCURSU.

1.

Pentru parochia din Musca protopopiatulu Vilagosiului se escrie concursu: emolumentele sunt: Una sesia pamentu, dela 140. casi cu pamentu, câte una mesura bucate diumetate grâu ér diumetate cucurudiu, apoi dela 45 casi dieleresci câte 50 cr. și stólele usuat.

Aspirantii au a-si tramite recursurile bine istruate protopresbiterului tractualu D. Georgiu Vasileviciu, și a se presentá în vre una Dumineca séu serbatóre în anté de alegere la biserica a cantá séu a tiene cuventare. —

Cei cu clase vor avea preferintia însa potu recurge și preuti foru de clase, déca au testimoniulu de calificatiune pentru parochia buna.

Diu'a alegerii va fi la 6. Aug. a. c. st. v.

Musca la 7. Iuliu 1874.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea mea, Georgiu Vasileviciu, protoa. Vilagosiului.